

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

nut vzdálené od stanice Veselíčko-Bránice, jest též velkostatek, který skýtá zaměstnání mnohým nejhudším rodinám. Obyvatelstvo zabývá se většinou zemědělstvím.

O původu a založení V. nezachovaly se žádné věrohodné zprávy. Dnes má obec 386 obyvatel v 78 číslech (z nichž 5 chybí). Ještě při předposledním sčítání bylo zde 450 obyvatel. Jako ve většině obcí jižních Čech, jeví se i ve V. značný úbytek obyvatelstva.

V dřívějších dobách byla obec hojně Židy osídlena. O tom svědčí již to, že zde bylo žid. ghetto, patřící k panství rytíře Nádherného, kdežto v nedalekých o mnoho větších Bernarticích ghetta nebylo. Toto ghetto stávalo jistě již v letech 1726, neboť tímto rokem vyšel zákon, zakazující vrchnostem pod pokutou 1000 dukátů povolení trvalého bydliště Židům. Je však jisto, že i přes tak velikou pokutu byli Židé vrchností dále na svém panství usazováni proto, že plynul jí z těchto osadníků značný peněžitý příjem do její neustále prázdne a stále značných částek vyžadující pokladny.

Může se tedy předpokládati, že první Židé ve V. se usídlili počátkem r. 1700. Dokladem toho je i kupní smlouva o pozemku žid. hřbitova ve Zběšičkách, uzavřená r. 1750 mezi vinopalníkem Filipem Glaserem ze Srlína a rytířem Nádherným z V.

Židé byli panství osobně poddaní a museli odváděti určité poplatky a hotovosti. Oproti tomu byli sedláci se svou čeledí vrchnosti prací povinni.

Správce panství často býval rozhodčím sporů, které se mezi Židy vyskytovaly. Případů, kdy Židé volali jinověrce, by jejich při rozhodl, bývalo málo. Obvykle nejstarší a nejzkušenější příslušník (později býval to rb.) rozhodoval mezi nepohodlivšími stranami. Židé používali raději tohoto způsobu souzení již z toho důvodu, že rozsudky panské nebývaly vždycky nestranné a stávalo se často, že i nevinný octl se v rukou spravedlnosti.

V této době, kol r. 1700, neměli Židé ve V. ani své vlastní synagogy ani hřbitova. Pohřbívání bývali pravděpodobně v Bechyni a později snad též v Milevsku. O pohřebním bratrstvu není ničeho bližšího známo. Kostel navštěvovali v nedalekých Zběšičkách, kamž chodili i Židé z Bernartic a Srlína. Poněvadž cesta tato zejména starším osobám a pak hlavně v zimě byla obtížná, vystavěli si Židé z V. a Bernartic, pro které byla cesta do Zběšiček, téměř hodinu vzdálených, teprve obtížná, asi před 80 lety, tedy kol r. 1850, svoji synagogu ve V., u okresní silnice do Milevska vedoucí, která asi před 30 až 35 lety byla bleskem poškozena a trhliny ve zdi byly ještě donedávna patrné. Při tomto kostele byla též místnost pro školu a byt pro učitele. Jedním z prvních učitelů na této škole byl pan Stein, otec nynějšího magistrátního rady v. v. dra Steina, pak pan Samec, otec nynějšího ředitele banky Union. Hlavními předměty na této škole byla němčina, hebrejšтина a náboženství. Vyučovací jazyk byl německý. Zaznamenati sluší, že tehdejší židovští učitelé na škole ve V. byli vzornými pedagogy a velice oblíbeni, jak dokazuje tradice. Žáci jejich rádi na ně vzpomínali a vzpomínají, neboť je dobře připravili do života.

Vystavením kostela ve V. odpadla tato obec zároveň s Bernarticemi od Zběšiček a obě staly se samostatnou obcí, avšak pod jedním pohřebním bratrstvem (Chevra Kadiša).

Ve veřejném životě se Židé značně uplatňovali. Od vrchnosti bývali s oblibou povoláváni k vedení vedlejších podniků, jako plavíren, v nichž se vyráběla potaš, vinopalen ap.

S křesťany žili Židé v nejlepší shodě. Vrchností rovněž nebyli utiskováni, takže kulturně mohli se volně vyvinovat a nebylo jim činěno vážných překážek.

Hůře však bylo hospodářsky. Nouze, zvláště ke konci 17. st., byla nesnesitelná. I v pozdějších letech nebylo o mnoho lépe a každá rodina stěžovala svého živobytí.

Hlavním a téměř jediným zaměstnáním byl Židům podomní obchod, který se rozmohl teprve po r. 1708, do kteréžto doby byl jim zakázán. Po r. 1848 byli ve V. usazeni i někteří židovští řemeslníci, hlavně řezníci, dále se zde usazují i hostinští a obchodníci, kteří zařídili si otevřené krámy kupecké se smíšeným zbožím. Někteří Židé mívali i trafiky. Většina těchto řemeslníků a obchodníků živila se též zemědělstvím. Každý z nich míval více méně polí a luk a choval několik kusů hovězího a vepřového dobytka.

Nejzastoupenější rodiny ve V. byly V o d i č k ů. Dnes žijí zde ještě dvě tyto rodiny. Jedna zaměstnává se obchodem, druhá řeznictvím.

Budova veselické synagogy byla v r. 1930 prodána p. Leopoldovi Vodičkovi, obchodníku ve V., který ji opravil a zřídil v ní byty. Obnos, stržený za prodanou synagogu, uložen byl v peněžním ústavě a určen na opravu hřbitova ve Zběšičkách.

Po bývalém ghettě není zde již ani památky a jen jinému účelu sloužící budova synagogy upomíná na bývalé židovské sídliště.

Ž. o. ve V. a Bernarticích byla úředně rozpuštěna a zbylí členové přiděleni k ž. o. milevské.

ZBĚŠIČKY,

zvané dříve M a l é Z b ě š i č k y, leží v soudním a politickém okrese milevském, v kraji tábořském, na okresní silnici, vedoucí z Veselíčka, v pěkné poloze, vzdáleny veškerého ruchu. Obyvatelstvo této vesničky zaměstnává se výhradně zemědělstvím. Nedaleko jest obec P o p o v e c s 13 čísly, patřící ke Z. Obě tyto vsíky mají dohromady 316 obyvatel. V samotných Z. jest 47 domovních čísel. V obci jest též velkostatek, který patřival, jako velkostatek ve Veselíčku, rytíři Nádhernému. Dnes nalézá v něm zaměstnání několik nejhudších rodin z obce.

Tato malá vesnička, ukrytá oku zvědavého turisty mezi hlubokými lesy, bývala silnou židovskou baštou, odkudž stěhovali se pak Židé do Bernartic a Veselíčka, kteréžto dvě blízké obce, ač mnohem větší Z., nikdy tolik žid. obyvatelstva neměly. Ve Z. bývalo i staré žid. ghetto, stávající již před r. 1700. O životě tehdejších obyvatel nemáme věrohodných zpráv. Teprve v r. 1793 byla založena ve Z. žid. matrika, kteráž obsahuje dodatky křesťanských duchovních, sahající zpět až do r. 1778.

Že již v první polovině 18. st. bylo ve Z. mnoho žid. rodin, svědčí i to, že r. 1750 byl vinopalníkem Filipem G l a s e r e m od rytíře Nádherného z Veselíčka, jemuž i Z. náležely, zakoupen pozemek u Z., lesní to svah, k zřízení žid. hřbitova, který byl později zvětšen od domku, t. zv. umrlčí komory, až k lesu. Před založením tohoto vlastního pohřebiště byli zběšičtí Židé pohřbívání pravděpodobně v Bechyni.

Tato žid. obec měla i svoji vlastní synagogu. Nejprve najala dům čp. 9 jako „obecní dům“, jehož jedná polovina sloužila za modlitebnu a ve druhé polovině byla vyučována mládež. Byla to jedna z prvních žid. škol v celém širokém okolí. Jména učitelů na této škole nejsou známa. Později žid. obec tento dům zakoupila, takže přešel celý do jejího vlastnictví. Byla to jedna z nejrázovitějších a nejkrásnějších staveb toho druhu. Budova tato byla celá dřevěná. Uvnitř byla dřevěná přepážka, rozdělující místnost na dvě oddělení — pro muže a pro ženy. Tento malý sice, ale velice vzhledný dřevěný kostelík bohužel v r. 1866 vyhořel a místo něho vystaven byl domek, upravený pro